

Lekce 11

Non-durativní konjugace

Bude doplněn přehled non-durativní konjugace z L 10. Jedná se o pět konjugačních základů vedlejší věty – vyskytují se velmi často. Objevují se ve stejném vzoru [složeném] ze tří částí jako základy hlavní věty, totiž

	1	2		3	
a.	ἄτερε-πνουτε			σωτη	Když si Bůh vyvolil
	1	2	3		
b.	ἄτερε-	ϛ-	σωαπ		Když si on vyvolil

1. Konjugační základ, který má dva stavy, ἄτερε- ἄτερ(ε)=.
2. Podmět sufigovaný k základu.
3. Infinitiv (oddělený ve vzoru a., připojený ve vzoru b).

Negace.

Těchto pět vedlejších základů se neguje přidáním τῆ- (= *ne*), které přichází před nominální podmět a po osobním podmětu: ἄτερε-τῆ-πνουτε σωτη = když si Bůh nevyvolil; ἄτερε-ϛ-τῆ-σωαπ = poté, co si nevyvolil.

Pět základů vedlejších vět

Prekurzív (<i>precursive</i>): ἄτερε-, ἄτερ(ε)=	Když <i>nebo</i> poté co si vyvolil
Kondicionál (<i>conditional</i>): ερωαν-, ε=ωαν- a ερε-, ε=	jestliže <i>nebo</i> když <i>nebo</i> protože <i>nebo</i> kdykoli si vybírá <i>nebo</i> vyvolil
Limitatív (<i>limitative</i>): φαντε-, φαντ=	dokud si nevyvolil <i>nebo</i> nevyvolí
Konjunktiv (<i>conjunctive</i>): ἄτε-, ἄ=	(bezčasový)
Konjunktiv futura (<i>future conjunctive</i>): ταρε-, ταρ=	... a on si vyvolí

Prekurzív (*precursive*): ἄτερε-, ἄτερ(ε)= „Když, poté“ (minulý čas)

ἄτερι-	ἄτερῆ- nebo ἄτερεν-
ἄτερεκ-	ἄτερετῆ-
ἄτερε- nebo ἄτερερ-	
ἄτερεϛ-	ἄτεροϛ-
ἄτερεσ-	

ἄτερε-πνουτε

Mluví o bezprostředně předcházející události jako ukončené a minulé: *když* si vyvolil, *poté* co si vyvolil. Patří k vyprávění, kde doplňuje informaci o pozadí (background information);

typicky se spojuje s minulým časem α -/ α =; vyskytuje se před hlavní větou nebo po ní. $\bar{\eta}\tau\epsilon\rho\epsilon\varphi\text{-}\eta\alpha\gamma$ $\alpha\varphi\text{-}\mu\iota\sigma\tau\epsilon\upsilon\epsilon$ = Když [poté co] uviděl, uvěřil. $\alpha\varphi\text{-}\mu\iota\sigma\tau\epsilon\upsilon\epsilon$ $\bar{\eta}\tau\epsilon\rho\epsilon\varphi\text{-}\eta\alpha\gamma$ = Uvěřil, jakmile [když, poté co] uviděl. $\bar{\eta}\tau\epsilon\rho\epsilon\varphi\text{-}\tau\bar{\eta}\text{-}\eta\alpha\gamma$ $\epsilon\rho\text{-}\sigma$ $\alpha\varphi\text{-}\beta\omega\kappa$ = když ji neuviděl, odešel.

Kondicionál (conditional): $\epsilon\varphi\omega\alpha\eta\text{-}$, $\epsilon=\omega\alpha\eta\text{-}$ a $\epsilon\rho\epsilon\text{-}$, $\epsilon=$ „jestliže, když, protože, kdykoli“

Předosobní je rozdělený základ, $\epsilon=\omega\alpha\eta\text{-}$. Osobní sufixy se vkládají doprostřed základu. Krátká forma (bez $\omega\alpha\eta$) se také vyskytuje, ale zřídka.

$\epsilon\bar{\iota}\omega\alpha\eta\text{-}$ nebo $\epsilon\bar{\iota}\text{-}$	$\epsilon\eta\omega\alpha\eta\text{-}$ nebo $\epsilon\eta\text{-}$
$\epsilon\kappa\omega\alpha\eta\text{-}$ nebo $\epsilon\kappa\text{-}$	$\epsilon\tau\epsilon\tau\bar{\eta}\omega\alpha\eta\text{-}$ nebo $\epsilon\tau\epsilon\tau\bar{\eta}\text{-}$
$\epsilon\rho\omega\alpha\eta\text{-}$, $\epsilon\rho\epsilon\omega\alpha\eta$ nebo $\epsilon\rho\epsilon\text{-}$	
$\epsilon\varphi\omega\alpha\eta\text{-}$ nebo $\epsilon\varphi\text{-}$	$\epsilon\gamma\omega\alpha\eta\text{-}$ nebo $\epsilon\gamma\text{-}$
$\epsilon\sigma\omega\alpha\eta\text{-}$ nebo $\epsilon\sigma\text{-}$	

$\epsilon\rho\omega\alpha\eta\text{-}\mu\iota\sigma\tau\epsilon\upsilon\tau\epsilon$ nebo $\epsilon\rho\epsilon\text{-}\mu\iota\sigma\tau\epsilon\upsilon\tau\epsilon$

Tvoří logicky nejednoznačnou „jestli(že) (If)“ větu, která zahrnuje „protože (Since)“ (reálna příčina) a „pokud vůbec, kdykoli/když (If ever, Whenever)“. Více méně současná k hlavní větě. $\epsilon\varphi\omega\alpha\eta\text{-}\eta\alpha\gamma$ $\varphi\text{-}\eta\alpha\text{-}\mu\iota\sigma\tau\epsilon\upsilon\epsilon$ = jestli *nebo* když uvidí, uvěří/bude věřit. $\epsilon\varphi\omega\alpha\eta\text{-}\tau\bar{\eta}\text{-}\eta\alpha\gamma$ $\bar{\eta}\text{-}\varphi\text{-}\eta\alpha\text{-}\mu\iota\sigma\tau\epsilon\upsilon\epsilon$ $\lambda\eta\eta$ = jestli *nebo* když neuvidí, neuvěří/nebude věřit. $\epsilon\varphi\omega\alpha\eta\text{-}\eta\alpha\gamma$ $\varphi\text{-}\mu\iota\sigma\tau\epsilon\upsilon\epsilon$ = jestliže *nebo* kdykoli *nebo* protože vidí, věří. Když se pojí s minulým časem, vyjadřuje $\epsilon\rho\omega\alpha\eta\text{-}$ zobecnění [generalization] (*kdykoli [whenever]*) – na rozdíl od $\bar{\eta}\tau\epsilon\rho\epsilon\text{-}$, které vyjadřuje jednotlivou událost: $\epsilon\varphi\omega\alpha\eta\text{-}\eta\alpha\gamma$ $\alpha\varphi\text{-}\mu\iota\sigma\tau\epsilon\upsilon\epsilon$ = kdykoli uviděl, uvěřil. Vyskytuje se před nebo po hlavní větě.

Nejednoznačnost $\epsilon\rho\omega\alpha\eta\text{-}$ se může vyřešit vložení spojky před: $\epsilon\omega\omega\pi\epsilon$ = jestli(že); $\epsilon\iota\mu\eta\tau\iota$ = jestliže ne, kromě; $\kappa\alpha\eta$ = třebaže, i kdyby, i když; $\zeta\omicron\tau\alpha\eta$ = jakmile, když, kdykoli takže.

Limitativ (limitative): $\omega\alpha\eta\tau\epsilon\text{-}$, $\omega\alpha\eta\tau\text{-}$ „dokud“

$\omega\alpha\eta\tau\text{-}$	$\omega\alpha\eta\tau\bar{\eta}\text{-}$
$\omega\alpha\eta\tau\bar{\kappa}\text{-}$	$\omega\alpha\eta\tau\epsilon\tau\bar{\eta}\text{-}$
$\omega\alpha\eta\tau\epsilon\text{-}$	
$\omega\alpha\eta\tau\bar{\varphi}\text{-}$	$\omega\alpha\eta\tau\omicron\gamma\text{-}$
$\omega\alpha\eta\tau\bar{\sigma}\text{-}$	

$\omega\alpha\eta\tau\epsilon\text{-}\mu\iota\sigma\tau\epsilon\upsilon\tau\epsilon$

Vyjadřuje limit, za který hlavní událost už nepokračuje, nepokračovala nebo nebude pokračovat: *dokud, do té doby co, do toho bodu kde*. $\lambda\gamma\text{-}\omega\lambda\eta\lambda$ $\omega\alpha\eta\tau\bar{\varphi}\text{-}\kappa\alpha\lambda\text{-}\gamma$ $\epsilon\beta\omicron\lambda$ = prosili/modlili se, dokud jim odpustil.

Konjunktiv (conjunctive): $\bar{\eta}\tau\epsilon\text{-}$, $\bar{\eta}\text{-}$

$\bar{\eta}\tau\alpha\text{-}$ nebo $\tau\alpha\text{-}$	$\bar{\eta}\tau\bar{\eta}\text{-}$
$\bar{\eta}\Gamma\text{-}$ nebo $\bar{\eta}\kappa\text{-}$	$\bar{\eta}\tau\epsilon\tau\bar{\eta}\text{-}$

ἄντε-
 ἄν-
 ἄν-

ἄντε-

ἄντε-πνοῦτε

Tvoří vedlejší (závislou) větu, která se skládá z podmětu + slovesa; signalizuje, že věta je úzce spojená s tím, co jí předchází; nevyjadřuje žádný čas nebo jiný obsah. Vyjadřuje pouze spojenou, podřízenou, „další“ událost nebo proces. Podobně jako aorist je konjunktiv specificky koptský prostředek. Nic podobného v češtině není. Pro českého mluvčího konjunktiv zrcadlí čas bezprostředního kontextu, v němž se nachází. Hlavní použití:

i. Konjunktiv pokračuje v slovesech, která se *nevyskytují/nenacházejí* v hlavní linii minulého vyprávění a nejsou durativními tvrzeními o přítomnosti. Např. πνοῦτε εφε-σμοῦ ερω-τῆ ἄντῆ-κω νητῆ εβολ = Bůh vás požehná a my vám odpustíme. ἄπρ-τρεῦ-οῦωμ φαντοῦ-βωκ εζοῦν ε-τπολις ἄντε-ναῦ ε-πρρο = ať (oni) nejedí do té doby, kdy vstoupí do města a uvidí krále. καλ-γ ἄπεῖμα ἄντα-χιτ-οῦ = nechte je tady a já je vezmu. κ-να-οῦωμ ἄν-σω = budeš jíst a pít. ἄ-να-οῦωμ ἄντα-τῆ-σω = já budu jíst a ne[budu] pít.

ii. Tvoří také vedlejší věty uvedené výrazy jako např. εἰμητι (jestliže ne, ledaže), ἄν-σά- (po, poté co), μηπως (aby ne), ζωστε (takže), ἀρηγ (snad), κεκοῦι πε (pouze malou chvíli (na)víc a),¹ μηγενοιτο (Bože chraň, aby!), atd. ἄπρ-οῦωμ μηποτε ἄν-κ-μοῦ = nejez, aby si nezemřel. ἄν-σά-ἄντε-παραδιδοῦ ἄ-ιωζαννης = poté co Jana zradili/vydali.

Konjunktiv futura (future conjunctive): ταρε-, ταρ=

ταρι-	ταρῆ-
ταρεκ-	ταρετῆ-
ταρε-	
ταρεσ-	ταροῦ-
ταρεσ-	

ταρε-πνοῦτε

Vyskytuje se po afirmativním příkazu, v dialogu. Slibuje, že událost se stane v budoucnu, pokud se příkaz splní. φηλ ταρεσ-κω να-κ εβολ = Pros/modli se a on ti odpustí. μαρῆ-ει εζοῦν ταρῆ-ναῦ ερο-σ = Pojd' me dovnitř a uvidíme ho. Může se použít nezávisle k vytvoření deliberativní otázky: ταρῆ-ει εζοῦν = Můžeme vstoupit?

Skloňované modifikátory (the inflected modifiers)

Už bylo probraných osm nezávislých osobních zájmen ἀνοκ, ἄνοκ, ἄνο atd. Zájmeno ἀνοκ má také schopnost „plavat dokola“ (float around) ve větě, když „se vynoří“ (bobbing up) mezi jednou svázanou skupinou a druhou, za předpokladu, že se shoduje v osobě a čísle/rodě s nějakým jiným zájmenem ve stejné větě.

¹ just a little while longer and

TE-CMAAAAT N̄TO 2N-NEZIOME
= (ty) jsi požehnaná, N̄TO, mezi ženami

ΠΑΟΥΘΕΙΩ ΑΝΟΚ N̄ΠΑΤQ-ΕΙ
= Můj čas, ΑΝΟΚ, ještě nepřišel.

Tento prostředek je typický koptský, těžko uchopitelný v našem jazyce.

Existuje pět dalších slov – zvaných skloňované modifikátory (*the inflected modifiers*) – které mají tutéž schopnost „plavat dokola“ (float around) ve větě, přičemž přidávají specifickou nuanci a zájem (ke) struktuře věty a zprostředkují cennou informaci. Všechny se vyskytují v obvyklém vzoru osmi osob; vlastně jsou tak pravidelné, že je můžeme znázornit jednoduše jako předosobní stavy, které jsou doplněny osobními sufixy.

- (a) **THP=** = ... všechno, zcela, všichni...; naprosto/úplně
2W= = ... také; co se týče (mně atd.)
- (b) **N̄MINN̄MO=** = ... (já- atd.) sám [často reflexivní]; vlastní
MAAA= a **MAAAT=** = sám/samotný, jen/pouze, pouhý; (já- atd.) sám; vlastní
OAA= a **OAAAT=** = jen/pouze, sám/samotný

Postavení ve větě. Žádné z těchto pěti slov nemůže být prvním slovem věty. Slova ze skupiny (a) mohou být před nebo za zájmenem, se kterým se shodují.

TEṬN̄-COOYN̄ THP-TN̄ = vy všichni znáte
EIC2HHTE THP-TN̄ TEṬN̄COOYN̄ = vy všichni znáte

Slova ze skupiny (b) vždy následují po osobě, se kterou se shodují.

NEQMAETHC MAAA-γ AY-BOK = pouze jeho učedníci odešli
COOYN̄ N̄MO-K N̄MINN̄MO-K = poznej sám sebe // sebe sama

Některé stylistické prostředky

Postponované podmínky (N̄OI-).

Ve všech typech vět kromě nominální věty podmět třetí osoby typu **q**, **c**, **ce**, **γ** a **oγ** může být explicitován později ve větě prostřednictvím fráze se členem, zájmena nebo fráze se specifikátorem (*specifier phrase*), stejného čísla (a rodu) – uvedené předložkou **N̄OI-**. (**N̄OI-** se nepřekládá.)

q-CWTN̄ N̄OI-ΠPOME = **ΠPOME CWTN̄**
Ten člověk si vybírá (on-vybírající **N̄OI-**ten-člověk)

AY-CWTN̄ N̄OI-N̄PHRE = **λ-N̄PHRE CWTN̄**
Děti si vybírají.

οὐντα-ϑ ἄβι-πρωμε = οὐντε-πρωμε²
Ten člověk má.

πεχα-ϑ ἄβι ἰς = πεχε-ἰς³
Ježíš řekl.

Podmět nebo předmět v extrapozici (extrapositioned subject or object)

Při studiu nominální věty jsme viděli, jak složka věty může být extraponovaná – doslovně „daná/umístněná mimo/vně“ – před prostou formou větního vzoru. Toto je typický způsob vyjadřování v koptštině a všechny druhy vět mohou být opatřeny extrapozicí před začátkem větního vzoru.

πρωμε, ϑ-σωτῖ = πρωμε σωτῖ
Ten člověk si vybírá (ten-člověk, on-si-vybírá)

ἄβηρε, λγ-σωτῖ = λ-ἄβηρε σωτῖ
Děti si vybraly (ty-děti, oni-si-vybraly)

ἄβηρε, ἄτερογ-σωτῖ = ἄτερε-ἄβηρε σωτῖ
Poté co/když si děti vybraly (ty-děti, poté-co-si-vybraly)

πρωμε, οὐντα-ϑ = οὐντε-πρωμε
Ten člověk má (ten-člověk, on-má)

ἰς, πεχα-ϑ = πεχε-ἰς
Ježíš řekl (Ježíš, on-řekl)

Extraponovaný prvek musí být také reprezentován osobním zájmenem stejného čísla (a rodu) uvnitř samotného větního vzoru: πρωμε ϑ-, ἄβηρε λγ-, ἄβηρε ἄτερογ-, πρωμε οὐντα-ϑ, ἰς πεχα-ϑ.

Také předměty mohou být extraponované na začátek věty a také musí být reprezentované uvnitř vzoru osobním zájmenem.

νεῖζβηγε ἀῖ-ναγ ερο-ογ = ἀῖ-ναγ ε-νεῖζβηγε
Viděl jsem tyto věci (tyto-věci, já-viděl-jsem je)

Ovšem podmět i předmět mohou být extraponované ve stejné větě.

πεπροφτηс νεῖζβηγε λγ-ναγ ερο-ογ = λ-προφτηс наγ ε-νεῖζβηγε
Prorok viděl tyto věci (ten-prorok, tyto-věci, on-viděl je)

Postavení předložkových frází a adverbii je zcela volné. Mohou se vyskytovat na začátku věty, někdy doprovázené extraponovaným subjektem nebo objektem.

² Bude vysvětleno ve 13. lekci.

³ Bude vysvětleno ve 13. lekci.

ἦν-τεροειτε, νεφ-φοοπ ἦσι-πωαχε

Na počátku, bylo (there was) Slovo

ἦτεγνοῦ δε, αγ-κα-νεγψνη

A hned, oni opustili své síť

αχἦτ-ῆ, ἦπε-λααγ ψωπε

Bez Něho, nic nevzniklo

αγω ἦτεγνοῦ ἡν-ἦσαββατον, αγ-†-ῆ[∅] σβω ἡν-τςγναγωγη

A hned v sobotu, On učil v synagoze

αγω ἦτεγνοῦ πεἦνα, αγ-χιτ-ῆ

A hned Duch, on se ho zmocnil

παἶ ἡν-τεροειτε, νεφ-φοοπ ἡτἦ-πνοῦτε

Tento (as for Him) na počátku, on byl/existoval s Bohem

Velmi často se vyskytují na konci věty.

αἶ-†-ῆ[∅] βαπτισμα ἦη-τἦ ἡν-οῦμοῦ

Pokřtil jsem vás vodou (by means of water)

αγ-κα-πεγειωτ ζεβεδαιος ἡν-πχοἶ ἦη-ἦχαἶ-ῆ[∅] βεκε

Zanechali svého otce Zebedea v lodi s nádeníky

αγ-χαα ἦ-πεβλοβ επεσнт

Oni spustili lůžko (směrem) dolů

αγ-σἦσωπ-ῆ εματε

Oni ho prosili velmi

Slovíčka

Další slovesa: změna stavu (ingr. = ingresivní význam L9)

ἦτον μοτἦ[†]

způsobit odpočinek, občerstvit, osvěžit; ingr. stát se odpočínutý

ἦτον ἦμο= reflexivní

odpočinout si

ψτορτῆ ψτῆτῆ- ψτῆτωρ= ψτῆτωρ[†]

rušit, znepokojit; ingr. stát se rušený

μογζ μεζ- μαζ= μεζ[†]

(na)plnit; dokončit; ingr. stát se plný, úplný

χωκ εβολ χεκ- χοκ= χηκ[†] εβολ

dokončit, do/naplnit; ingr. stát se dokonalý, úplný; dosáhnout (vlastní) limit

οῦων οῦην[†]

otevřít; ingr. stát se otevřený

πωψ πεψ- ποψ= πηψ[†]

rozdělit; být rozdělený

ταχρο ταχε- ταχρο= ταχρηγ[†]

upevnit; ingr. stát se pevný

τακο τακε- τακο= τακηγ(τ)[†]

zničit; ingr. stát se zničený

ζοογ[†] (pouze stativ)

zlý

ΒΩΛ ΕΒΟΛ ΒΛ̄- ΒΟΛ= ΒΗΛ [†] ΕΒΟΛ	uvolnit; zničit; ingr. stát se uvolněný, zničený
ΖΕ ΕΒΟΛ ΖΗΕΥ [†] ΕΒΟΛ	zahynout; zničit
ΜΟΥΟΥΤ ΜΟΥΤ- nebo ΜΕΥΤ- ΜΟΥΟΥΤ=	zabít
ΤΟΥΝΟΣ ΤΟΥΝΕΣ- ΤΟΥΝΟΣ=	probudit, vzbudit
СОВТЕ СΒ̄ТЕ- СΒ̄ΤΩΤ= СΒ̄ΤΩΤ [†]	připravit; stát se připravený
ΕΙΝΕ Ν̄-/Μ̄ΜΟ= [není totéž jako ΕΙΝΕ „přinést]	být podobný, podobat se
ΖΙΣΕ ΖΟСЕ [†]	stát se unavený, namáhat se, pracovat
ΖΙΣΕ Ν̄ΜΟ= reflex.	namáhat se, pracovat
ΨΙΠΕ ΖΗΤ=	cítit velký respekt před, stydět se, hanbit se
†-∅ ΨΙΠΕ	zahanbit (= způsobit ... aby se cítil zahanben)
ΧΙ-ΨΙΠΕ	být zahanben
ΜΟСТЕ ΜΕСТЕ- ΜΕСΤΩ=	nenávidět

Spojky

*ΕΙΜΗΤΙ	jestliže ne, ledaže
*ΖΩСТЕ	takže ...

Cvičení

A.

(většina jsou neúplné věty)

- Ν̄ΤΕΡΕΚ-Μ̄ΤΟΝ Ν̄ΜΟ-Κ.
- ΕϞΨΑΝ-ΨΤΟΡΤΡ̄.
- ΨΑΝ†-ΜΟΥΖ.
- Ν̄ΤΕΡΟΥ-Τ̄Μ-ΧΩΚ ΕΒΟΛ.
- ΕΪΨΑΝ-Τ̄Μ-ΠΩΨ.
- ΨΑΝΤΕ-Τ̄Μ-ΤΑΧΡΟ.
- Ν̄ΤΕΡΕС-ΤΑΚΟ.
- ΕΤΕΤ̄Ν̄ΨΑΝ-ΒΩΛ ΕΒΟΛ.
- ΨΑΝΤ̄Κ̄-ΜΟΥΟΥΤ.
- СЕ-ΖΟΟΥ.
- Ν̄-Ϟ-ΖΟΟΥ ΑΝ.
- ΨΑΝΤΟΥ-ΤΟΥΝΟΣ.
- Ν̄ΤΕΡΙСОВТЕ.
- ΕΡΨΑΝΟΥΩΝ.
- ΨΑΝΤ̄Ϟ̄ΕΙΝΕ.
- Ν̄ΤΕΡΕΤ̄Ν̄ΖΙΣΕ.
- ΕΚΨΑΝΡΑΨΕ.
- ΨΑΝΤ̄Ϟ̄ΗΤΟΝ.
- Ν̄ΤΕΡΙ†ΨΙΠΕ.
- ΕΥΨΑΝΧΙΨΙΠΕ.
- ΨΑΝ†ΜΟСТЕ.

B.

- ΑϞ-ΕΙ Ν̄ΒΙ-ῙС ΕΒΟΛ Ζ̄Ν-ΝΑΖΑΡΕΤ Ν̄ΤΕ-ΤΓΑΛΙΛΑΙΑ. Mk 1,9
- Ζ̄Ν-ΤΕΟΥΝΟΥ ΠΕΠ̄ΝΑ ΑϞ-ΧΙΤ-Ϟ̄. Mk 1,12
- ΝΕΤ̄ΜΑΥ ΖΨ-ΟΥ ΟΝ ΑΥ-ΒΩΚ. Mk 16,13

4. αὔ-βωκ μαγαα-γ ε-γμα ἡ-χαεῖε⁴. Mk 6,32
5. α-ζαζ δε ναγ ερο-οῦ ... αὔ-σοῦων-οῦ αὔω αὔ-ει εβολ ζἡ-ἡπολις. Mk 6,33
6. αὔω ἡτερεφ-ει εβολ αφ-ναγ ε-γνοδ ἡ-μνηφε. Mk 6,34
7. πωηρε ζωφ ἡπρωμε ναψωπε ναφ εφωanei ζἡπεοοῦ ἡπεφειωτ. Mk 8,38
8. ἡτεῦνοῦ δε ἡτερεπμνηφε τηρῆ ναγ εροφ αὔωτορτῆ αὔω αὔπωτ ερατῆ. Mk 9,15.
9. ἡς δε ἡπῆψαχε λααῦ ζωστε ἡτεπιλατος ῆψηρε. Mk 15,5
10. μἡἡσαναῖ αφει ἡβι ἡς μἡνεφμαθηης επκαζ ἡτοῦδαα. Jn 3,22

⁴ χαεῖε = poušť